

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2022 ♦ Cilt/Volume: 6 ♦ Sayı/Issue: 9, s. 195-213

UZAKTAN ÖZEL EĞİTİM SINIFLARININ YÖNETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hacer IRMAK

Milli Eğitim Müdürlüğü, İstiklal Ortaokulu, IRMAKhacer23@gmail.com

Orcid: 0000-0003-4472-9365

Esra KAYA ATICI

Milli Eğitim Müdürlüğü, Uzuntarla İlköğretim Okulu, esrakytc@gmail.com

Orcid: 0000-0002-9106-344X

Doç. Dr. Songül KARABATAK

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, skarabatak@firat.edu.tr

Orcid: 0000-0002-1303-2429

Özet

Bu araştırma eğitim yönetimi alanında çok az değinilen özel eğitimde sınıf yönetimi noktasında yaşanan sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür ve katılımcılar amaçlı örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Veriler betimsel analizden yararlanarak anlamlı hale getirilmiştir. Araştırma sonunda öğretmenlerin uzaktan özel eğitim sınıflarını yönetirken özel eğitim öğrencilerinin dikkatlerinin toplanmasında, teknolojik alt yapıda, ders sürelerinde, geri bildirimlerin sağlanmasında, sınıf disiplinlerinin oluşturulmasında ve iletişim noktasında bazı sorunlar ve yetersizlikler yaşandığı belirtilmiştir. Bu sorunların çözümü için de öğretmenler özel eğitim öğrencilerine göre uzaktan ders sayılarını ve sürelerini ayarladıkları, uzaktan sınıflar için yeni kurallar oluşturdukları, ebeveynlere daha fazla bilgi verdikleri ve uzman destekleri sağladıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca uzaktan özel eğitim sınıflarının etkili yönetimi için yöneticilerin yetkinliklerinin artırılması, ders denetimleri ile ilgili eksikliklerin giderilmesi ve kaynak temininin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin aile ile iletişimi daha çok etkin yapmaları ve ders öncesi hazırlık sürecine önem vermeleri de sınıf yönetiminin iletişim boyutu bakımından önemli olduğu ve özel eğitimin önemli paydaşlarından ebeveynlerin de sınıf yönetimine katkı sağlamak için öğrenciyi düzenli takip etmeleri ve öğretmen ile iletişim halinde olmaları gerektiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, uzaktan özel eğitim, uzaktan sınıf yönetimi, sınıf yönetimi

PROBLEMS ENCOUNTERED IN THE MANAGEMENT OF DISTANCE SPECIAL EDUCATION CLASSES AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS

Abstract

This research aimed to examine the problems experienced in special education classroom management, which are rarely mentioned in the educational administration field, and the solution proposals for these problems. The research was conducted with a qualitative research design, and the participants were determined by purposive sampling. The data of the research were collected with semi-structured interview forms and made meaningful by using descriptive analysis. At the end of the research, it was revealed that there were some problems and inadequacies in concentrating the attention of the students, in the technological infrastructure, in the course times, providing feedback, in the creation of classroom disciplines, and communication while managing the distance special education classes. To solve these problems, teachers adjusted the number and duration of distance courses created new rules for distance classes, gave more information to parents, and provided expert support according to special education students. In addition, it is necessary to increase the administrators' competencies, eliminate the deficiencies in course supervision, and provide resources for the effective management of distance special education classes. It is also vital that teachers communicate with the family more effectively and give importance to the pre-lesson preparation process in terms of the communication dimension of classroom management. Parents, one of the critical stakeholders of special education, should also follow the student regularly and contact the teacher to contribute to classroom management.

Keywords: Special education, distance special education, remote classroom management, classroom management

Giriş

Dünya tarih boyunca kaynağı doğa veya insan olan birçok felaket ile karşı karşıya gelmektedir. Bu felaketler, insanoğluna sayısız tecrübe ve savunma mekanizmaları geliştirmelerine neden olmaktadır. Böylece insanlık, yaşadığı her felaketten hem daha tecrübeli hem de daha güçlü olarak çıkabilmiştir. Son olarak 2020 yılının ilk çeyreğinde ortaya çıkan ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization - WHO) tarafından pandemi olarak tanımlanan Covid-19 virüsü insanlığı tehdit etmiş ve bu pandemiden hayatın her alan/ sektör ve örgüt etkilenmiştir (WHO, 2020). Dünyanın daha önce karşı karşıya kaldığı pandemilerin hiçbiri yayılım hızı bakımından bu kadar güçlü ve bu kadar ölümcül olmamıştır (WHO, 2020; UNESCO, 2020; OECD, 2020). Bu nedenle eğitim, sağlık ve ekonomi gibi başat alanların hepsi önemli ölçüde etkilenmiştir. Daha önce böyle bir tehdit ile karşı karşıya kalınmadığından bu alanlardaki bütün örgütler uyum sürecinde pek çok sorun yaşamış ve paydaşları endişeye düşmüştür. Her bir alan ve örgüt pandemiden en az zarar ile çıkmak için yeniden yapılanarak yeni savunma mekanizmaları geliştirmişlerdir.

Bu dönemde eğitim ve öğretim faaliyetleri de sekteye uğramış hatta bir dönem durma noktasına gelen alanlardan biri olmuştur. Ancak eğitim öğretim faaliyetlerinin savunma mekanizması uzaktan eğitim olmuştur. Türkiye’de de 12 Mart 2020 tarihi itibarıyla eğitimin bütün kademelerinde okulların geçici bir süre kapatılması ve uzaktan eğitime geçilmesi kararı alınmıştır [Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2020]. Eğitim öğretimin bütün kademeleri uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarını yaşarken özel eğitim kurumları ve öğrencileri bu süreçten diğer kademelerden farklı sorunlarla ile karşı karşıya kalmıştır.

Özel eğitim kurumları, normal gelişim sergileyen bireylerden belirgin düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireylerin eğitsel gereksinimlerini karşılamak için kurulmuş eğitim kurumlarıdır. Özel eğitimde yetiştirilmiş özel personeller aracılığı ile özel eğitime gereksinim duyan bireyin desteklenmesi yolu ile mevcut kapasitelerinin en üst düzeye çıkartılması için verilen eğitimlerdir. Bu nedenle özel eğitim kurumları, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özelliklerine ve yeterliliklerine uygun olarak hazırlanmış programlar, uygun eğitim yöntemleri ve materyaller kullanmaktadır (Cavkaytar, 2000; Diken, 2010; Salend, 2008).

Özel eğitim kurumları; işleyişi ve öğrenci profili açısından diğer eğitim kurumlarına göre hassasiyetle üzerinde durulması gereken kurumlardır. MEB özel eğitimi en az kısıtlayıcı ortam ilkesinden hareket ile normal gelişim sergileyen akranları ile aynı eğitim ortamını paylaştıkları kaynaştırma hizmetlerinden yararlanabileceği genel eğitim sınıfları, genel eğitim okulu bünyesindeki özel eğitim sınıfları, tam gün eğitim veren özel eğitim okulları ve yatılı özel eğitim okulları olarak sınıflandırmaktadır (MEB, 2006). Özel eğitim; özel gereksinimli bireylerin bireysel yeterlilikleri ile doğru orantılı olarak gelişimlerini en üst düzeyde sağlayabilmeleri, bağımsız yaşam becerilerini destekleyebilmeleri amacı ile özel eğitim hizmetlerini, tamamlayıcı eğitim hizmetleri ve destekleyici eğitim hizmetleri olarak tanımlamak mümkündür (Salend, 2008). Özel eğitimde esas olan özel eğitim gerektiren bireylerin gelişim performansları ve bireysel farklılıkları esas alınarak her birey için sunulacak eğitimin son derece planlı olması ve bireysel ihtiyaçlara cevap vermesidir (Kargın, 2007; Turnbull ve Wehmeyer, 2007). Özellikle özel eğitim ortamlarında görev yapan öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrenciler için normal gelişim gösteren öğrencilerden farklı olarak bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak eğitim öğretimin planlanması ve farklı yöntem ve teknikleri bir arada kullanarak eğitimi mümkün olduğu kadar bireyselleştirmesi gerekmektedir. Özel eğitim hizmetleri sunulurken bireyin var olan performansından hareketle gelişimini sağlamak ve bu gelişimin kalıcılığını ve sürekliliğini artırmak için sık tekrarlarla bulunma, etkili değerlendirme yapma, etkin ipucu kullanma, hızlı ve yerinde dönütte bulunma, etkili iletişim sağlama, uygulamalı davranış analizleri ile sınıfın etkin yönetimi ve son olarak genelleme ortamları oluşturmak önemlidir (Güzel-Özmen, 2012; Kayhan, 2016; Murawski ve Dieker, 2004; Whalter ve Thomas, 1997).

MEB özel eğitimin eğitim-öğretim hizmetlerini yürütürken bu hizmetleri beraber yürüttüğü ve organize ettiği bazı paydaşları bulunmaktadır. Bu paydaşların başında özel eğitim hizmetlerinin yürütüldüğü eğitim kurumları; planlayan, uygulayan ve değerlendiren öğretmenler; yardımcı hizmetlerde çalışanlar; eğitim öğretim hizmetlerinden birincil düzeyde olmasa da dolaylı yoldan etkilenen ebeveynler ve son olarak da sunulan eğitimden fayda sağlayan ve öğrenciler yer almaktadır. Pandemi süreci özel eğitim paydaşlarını etkilemiş ve çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olmuştur. Çünkü pandemiden önce kurumların tercihine bırakılmış olan uzaktan eğitim; pandemi sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri, çeşitli dijital platformlarda kullanılan programlar ile farklı yerlerde mekân sınırlaması olmadan, aynı anda veya zaman sınırlaması olmadan birden fazla kişinin bir araya gelmesi ile bağımsız olarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Amaç zorunlu olarak ara verilen eğitim sürecinin desteklenmesi ve alternatif bir çözüm yolunun üretilmesidir. Ancak sunulan uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Farklı alanlardaki kullanıcıları bir araya getirmesi, zaman ve mekândan bağımsız olması uzaktan eğitimin avantajları olarak karşımıza çıkarken; uzaktan eğitimin herkese göre ekonomik olmaması, çeşitli bilgi ve iletişim teknoloji cihazlarını gerektirmesi, altyapı gerektirmesi ve alt yapı yetersizlikleri, dijital ortamın karşılıklı iletişimin imkânlarını bünyesinde bulundurmaması, uygulama esnasında ortamdaki uyarıların kontrol altına alınamaması ve etkili sınıf yönetimi için yeterince imkân sunmaması ise dezavantajları arasında yer almaktadır (Ak, Oral ve Topuz, 2018).

Özel eğitiminin özelinde ise uzaktan eğitime geçmesi ile ortaya çıkan sorunlar (a) özel eğitim kurumlarının yaşadığı sorunlar, (b) özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar, (c) özel eğitim gerektiren bireylerin yaşadığı sorunlar ve (d) özel eğitim gerektiren bireylerin ailelerinin yaşadığı sorunlar olmak üzere dört kategoride değerlendirilebilir. Özel eğitimin uzaktan eğitim sürecinde yaşanan bu sorunların ayrıntılı olarak araştırılması ve çözümlenmesi önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada uzaktan özel eğitim sürecinde öğretmenlerin özellikle sınıf yönetimi bağlamında yaşadıkları sorunların incelenmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır.

Pandemi Döneminde Özel Eğitimde Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, eğitim esnasında sınıf içerisinde yer alan bütün unsurların öğretmen, öğrenci, fiziki alan, materyaller, zamanın etkin kullanımı ve teknoloji kullanımının öğrenmenin daha aktif olması için aynı anda işe koşularak organize edilmesi işidir (Aydın, 2005; Balay, 2003; Başar, 2001), Alanyazında sınıf yönetimi ve etkililiği ile ilgili birçok çalışma yer almaktadır (Akin ve Koçak, 2007; Karaca ve Doğan, 2014 İmamoğlu ve Çalışkan, 2017). Ayrıca alanyazında sınıf yönetiminde yaşanan sorunlarla ilgili öğrencilere karşı kullanılacak üslup, sınıf mevcudunu kontrolü, sınıf ortamındaki uyarıların düzenlenmesi, sınıf ikliminin oluşturulması, sınıf ve okul kültüründe iletişimin oluşturulması gibi konulara değinen çalışmalar da bulunmaktadır (Aküzüm ve Özdemir, 2017; Can ve Aslan, 2018; Güçlü, 2011; Ritter ve Hancock, 2007; Rosas ve West, 2009). Ancak özel eğitim sınıflarının yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar ile uzaktan eğitim döneminde yaşanan sorunlara değinen çalışmalar sınırlı sayıdadır (Kayhan ve Uğurlu, 2018; Samaila, Ayanjoke, Mailafia ve Emeka-Joshua, 2020; Warner-Richter ve Lloyd, 2020). Diğer yandan uzaktan gerçekleştirilen özel eğitimler sürecinde sınıf yönetimi noktasında yaşanan sorunlara değinen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Söz konusu çalışmanın daha önce yapılmamış olması araştırmanın gerekliliğini artırmaktadır.

Pandemi nedeni ile zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitim sürecinde eğitimciler teknolojik imkânları kullanmak zorunda kalmışlardır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler öğrenciler ile aralarındaki iletişim noktasında sorunlar yaşamış ve öğretmenlerin ders anlatım teknik ve yöntemlerinde teknolojik imkânlardan yararlanacakları yöntem ve teknikleri tercih etmek zorunda kalmışlardır (Kırmızıgül, 2020). Özel eğitimde de çeşitli sıkıntılar yaşanmıştır. Özellikle uzaktan eğitim sürecinde MEB özel eğitim için uyarlamalar yapmıştır. Fakat bu uyarlamalar özel eğitim öğretmenleri tarafından yeterli görülmemiştir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde özel eğitim

öğrencilerinde davranış problemleri artış göstermiş, ailelerin özel eğitim öğrencileri ile ilgili sorumluluklarının artmış, özel eğitim öğrencileri teknolojik gelişmelere ayak uydurmakta zorluk yaşamışlardır. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinin yeterince sık ve farklı ortamlarda tekrar şansı vermediğinden öğrenilenlerin kalıcılık ve davranışa dönüşme durumlarının düşük olmuştur (Kurt ve Kurtoğlu-Erden, 2020).

Özel eğitim öğretmenlerinin dijital platformlarda verilen uzaktan eğitim esnasında özel eğitim öğrencilerinin öğrenme açıklarının artacağı yönünde endişeleri artmaya başlamış ve uzaktan eğitim sürecinin yeterince verimli olmadığı görülmüştür (Kalaç, Telli ve Eronal, 2020). Bu durum, özel eğitime gereksinim duyan bireylerin kontrollü öğrenme ortamları, sık tekrarlar ve genelleme oturumları olmadığını göstermiştir. Bu nedenle gerektiği kalitede ve zamanlarda özel eğitimler gerçekleştirilemediğinde öğrenme açıklarının artacağı düşünülmektedir.

Karip (2020), yaptığı çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin pandemi sonrasında genel eğitim ortamında yüz yüze eğitime geçildiği takdirde bu öğrencilerin eğitimi ve konu açıklarının artacağı yönünde endişelerinin olduğunu, özel eğitim öğrencilerinde meydana gelecek öğrenme kayıplarını gidermenin çok fazla zaman ve emek gerektirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca uzaktan eğitim ders saatlerinin otizimli öğrenciler için fazla olabilmekte ve ebeveynlerin ev ortamında gerçekleşen eğitim sürecinde öğrenciyi kontrol etmekte zorlanabilmektedirler. Ayrıca bu gruptaki öğrencilerde problem davranışlar artış meydana gelebildiği gibi öğrencilerin telefon ve bilgisayara olan ilgilerinde de artma söz konusu olabilmektedir (Çetin ve Ercan, 2020).

Sınıfın dijital ortamda doğru şekilde yönetilmesi, öğrenme oturumlarının tamamına etki eden en önemli etmenlerin başında gelmektedir. Söz konusu çalışmanın bu oturumların sınıf yönetimi bağlamında daha verimli hale getirilmesi ve MEB tarafından özel eğitimin daha verimli hale getirilmesi yönünde geliştirmeleri gereken politikalara olumlu katkılar sunacağı düşünülmektedir. Çünkü özel eğitim, diğer eğitim kademelerine ve kurumlarına göre üzerinde durulması ve göz ardı edilmemesi gereken bir eğitim kademesidir ve bu çalışmada da özel eğitim öğretmenlerinin ve özel eğitime katılan öğrenci ebeveynlerin görüşlerine göre uzaktan eğitimde özel eğitim öğretmenlerinin sınıf yönetimi sürecinde yaşadıkları sorunların irdelenmesi ve sorunlar ışığında çeşitli önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın pandemi süreci sonrasında da destekleyici eğitim uygulamaları olarak kullanılacak önemli bir argümanın ortaya çıkmasını sağlaması da umulmaktadır.

Araştırmanın bir diğer argümanı da özel eğitim öğrencilerinin ebeveynlerinin dijital platformlarda sunulan uzaktan eğitim esnasında özel eğitim öğrencisine ev ortamında ne kadar destek sunabildikleri ve bu esnada ortaya çıkabilecek sorunların tespiti olacaktır. Bu sorunların tespiti aile eğitimi noktasında; ebeveynlerin öğrenciye evde nasıl destek sunabilecekleri, evde geçirilecek onan serbest zaman etkinliklerini nasıl organize edebilecekleri ve uzaktan eğitim esnasında çıkabilecek sorunlara nasıl müdahalede bulunabilecekleri noktasında olacaktır. Son olarak bu çalışma, özel eğitim gerektiren öğrencilerin dijital platformlarda sunulan uzaktan eğitimden ne kadar fayda sağladıkları ve bu eğitimler esnasında kazanımların ne kadarına ulaşabildikleri noktasında bilgi sunulmasına ve uzaktan eğitimin özel eğitim açısından verimliliğinin değerlendirilmesi noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma öğretmenlerin ve özel eğitim ebeveynlerinin politika üreticileri ve yöneticiler ile ilgili uzaktan özel eğitim esnasında sınıf yönetimi noktasında görüş bildirmesi açısından önemli olduğu söylenebilir. Araştırmada elde edilecek veriler toplumsal farkındalığı olumlu yönde artıracığı umulmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Uzaktan özel eğitim sürecinde sınıf yönetiminde bağlamında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
- 2- Uzaktan özel eğitim sürecinde sınıf yönetiminde bağlamında karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde uygulanan istatistiksel analizler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, uzaktan özel eğitimler sürecinde öğretmenlerin sınıf yönetimi bağlamında yaşadıkları sorunlar ile bu sorunlara yönelik çözüm önerileri oluşturmak için derinlemesine incelemektedir. Bu nedenle bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin veya olayın nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama olanağı sağlayarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). Durum çalışmasında, sınırları belirlenmiş (zaman, yer ya da bazı fiziksel sınırlar açısından) bir araştırma konusunun doğal ortamında ayrıntılı olarak betimlenmesi ve incelenmesi söz konusudur (Birinci, Kılıçer, Ünlüer ve Kabakçı, 2009). Gerçek yaşamda deneysel ya da tarama yöntemleriyle açıklanamayacak kadar aralarında nedensel bağlantı olduğu varsayılan olayları açıklamada, tanımlamada ve yoğun betimlemeler yapmada durum çalışmalarının kullanılması onu diğer çalışmalardan ayırır (Subaşı ve Okumuş, 2017; Yin, 1984).

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarının seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden hızlı, kullanışlı olma ve kolay ulaşılabilir ölçütlerine dayanan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Patton, 2018). Bu yöntemin kullanılmasının sebebi, okulların eğitime ara vermesinden dolayı araştırmacılara yakın olan ve telefon veya çevrimiçi yollarla ulaşılabilir katılımcılara ulaşmaya imkân sağlamasıdır. Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi araştırmaya hız ve pratik kazandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile bu eğitimden faydalanan öğrencilerin ebeveynlerini oluşturmuştur. Araştırmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır. Bu nedenle de araştırmanın çalışma grubu 10 öğretmen ile yedi ebeveyninden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin ve özel gereksinimi olan çocukların ebeveynlerinin pandemi sürecinde verilen eğitimin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini incelenmek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma örnekleminde yer alanların, araştırma konusu hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini aktif olarak açıkladığı, yaşam öyküsünü anlattığı veri toplama tekniği, görüşme olarak adlandırılmaktadır (Baltacı, 2019). Nitel araştırmada en çok kullanılan görüşme tekniğinin (Mason, 2005) seçilmesiyle görüşülenlerin duygu ve düşüncelerini anlamak ve daha derin bilgi edinmek amaçlanmıştır (Kuş, 2007). Yarı yapılandırılmış görüşme formu, alanyazın tarandıktan sonra araştırmacılar tarafından tasarlanmıştır. Araştırma soruları kuramsal çerçeve ile sınırları belirlenen problem durumu göz önüne alınarak belirli bir soru formunda biçimlendirilmiştir.

Görüşme formu hazırlanırken araştırmacıların dikkat ettiği ilkeler aşağıdaki gibidir:

- Katılımcılar tarafından kolay anlaşılır sorular olması
- Araştırılan konunun detaylarına inerek, konuyu derinleştirecek sorular olması
- Araştırılan konunun farklı yönlerini de açığa çıkaracak çok boyutlu sorular olması
- Soruların belirli bir mantıksal düzenin olması ve cevaplayanların bu mantık çerçevesinde kalarak soruları cevaplandırabilmesi

Bu ilkelere uyularak hazırlanan görüşme formu ve görüşme formundaki soruların yapı ve içerik bakımından uygunluğu eğitim yönetimi alanında iki alan uzmanının görüşleri doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. Daha sonra oluşturulan sorular öncelikle 2 öğretmen ve 2 ebeveynlerden oluşan grupla pilot bir uygulama ile sınanmıştır. Pilot uygulamada hem yarı yapılandırılmış soruların hem de sonda soruların (formda yer almayan ancak görüşlerin daha derinlemesine alınmasını ya da soruların daha net hale gelmesini sağlayan sorular) anlaşılabilirliğine dair olumsuz bir dönüt gelmediği tespit edilerek görüşme formunun son haline karar verilmiş ve ana uygulamaya geçilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda verilmiştir:

1- Sorunların tespitine ilişkin sorular:

a. Özel eğitim öğretmeni olarak uzaktan özel eğitim sürecinde sınıfınızı yönetirken yaşadığınız zorluklar veya sorunlar nelerdir?

b. Özel gereksinimli bir öğrencinin ebeveyni olarak uzaktan eğitimdeki süreci evde siz yönetmek zorundasınız. Bu süreçte ne tür zorluklarla veya sorunlarla karşılaştınız?

2- Sorunların çözümüne ilişkin önerilere ilişkin sorular:

a. Karşılaştığınız sorunlar karşısında ne tür çözümler ürettiniz? Çözemediğiniz sorunlar oldu mu? Bu sorunları neden çözemediniz?

b. Kurum yöneticilerine, politika üretenlere, özel eğitim öğretmenlerine ve ebeveynlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Araştırma 31.03.2021 tarihli 08/19 karar nolu belgesi ile etik kurul izinleri alınarak söz konusu başvuruda amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen örneklem; örneklem belirlenirken hangi ilke ve kurallar takip edileceği, örnekleme yöneltilecek yarı yapılandırılmış görüşme sorularının neler olduğu ve nasıl uygulanacağına yönelik hususlar belirtilmiştir, uygulamanın yapılması için onay alınmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizinde betimsel veri analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Özen ve Hendekçi, 2016). Bu analiz türünde temel amaç, elde edilen bulguların okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde anlaşılır sunulmasıdır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır: (1) Verilerin görüşme formuna yazılması, (2) Görüşme kodlama anahtarının oluşturulması, (3) Görüşme verilerinin kodlama anahtarına kodlanması, (4) Kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik, (4) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (karşılaştırılması) aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Ersoy ve Kaya, 2008).

Araştırma kapsamında betimsel analiz sürecinde yapılan işlemler aşağıdaki gibidir:

Verilerin görüşme veri dökümü formuna yazımı: Bu aşamada, öğretmenler ve ebeveynlerle yapılan görüşmeler, görüşme veri dökümü formlarına aktarılmıştır.

Görüşme kodlama anahtarının oluşturulması: Bu aşamada, görüşme kodlama anahtarı oluşturulurken iki araştırmacı birbirlerinden bağımsız ve farklı olarak oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmacıların bir araya gelmesiyle, görüşme kodlama anahtarına son biçimi verilmiştir.

Görüşme verilerinin kodlama anahtarına işaretlenmesi: Bu aşamada, iki araştırmacı birbirinden bağımsız olarak görüşme kodlama anahtarına her bir soru için işaretleme yapmışlardır.

Kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik: Bu aşamada iki araştırmacının kodlamaları karşılaştırılarak araştırmanın güvenilirliği; $\text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) * 100$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994) bu formülü içsel tutarlılık olarak adlandırılan ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan güvenilirlik

katsayısının hesaplanması için kullanılmasını önermişlerdir. Bu formülden elde edilen görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Bu çalışmada ise güvenilirlik oranı %91 olarak hesaplanmıştır.

Bulguların yorumlanması: Bu aşamada, görüşler ve sıklıkları çizelge biçiminde verilmiş ve altlarına açıklamalar yapılmıştır. Bulgularda en çok yer verilen görüşler dikkate alınarak yorumlanmış ve öğretmenlerin ve ebeveynlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşlerden yapılan doğrudan alıntılarda kod isimlerden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler, kodlama listesinde yer alan alt-kategori ve ana-kategoriler altına yerleştirilmiştir. Son olarak alt-kategori ve ana-kategoriler altına giren tüm ifadelerin frekansları ve yüzdeleri belirlenerek tablo şeklinde verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için araştırmaya katılan katılımcılardan doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bunun için ilk olarak katılımcılar ÖET1 (özel eğitim öğretmeni1), ÖEV1 (özel eğitim ebeveyni1), ÖET2, ÖEV2... şeklinde kodlanmıştır. Katılımcı görüşlerinden dikkat çekici olanlar özüne sadık kalınarak sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde nitel veri analizi sonucunda elde edilen veriler; çalışma başında yapılan alanyazın taraması, görüşme sürecinde kullanılan iki araştırma sorusu çerçevesinde sunulmuştur: (a) Sorunların tespitine ilişkin sorular, (b) sorunların çözümüne ve önerilere ilişkin sorular.

Sorunların Tespitine İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Araştırmanın birinci sorusunda öğretmen ve ebeveynlerin süreçte karşılaştıkları sorunları belirlemek için her iki katılımcı grubuna ayrı ayrı “Özel eğitim öğretmeni olarak uzaktan özel eğitim sürecinde sınıfınızı yönetirken yaşadığınız zorluklar veya sorunlar nelerdir?” ve “Özel gereksinimli bir öğrencinin ebeveyni olarak uzaktan eğitimdeki süreci evde siz yönetmek zorundasınız. Bu süreçte ne tür zorluklarla veya sorunlarla karşılaştınız?” soruları yöneltilmiştir. Sorulara verilen cevaplar analiz edildikten sonra *sorunlar teması* oluşturulmuştur. Sorunlar teması altında yer alan kategoriler ve kodlara ilişkin bulgular Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1: Sorunlar temasına ilişkin bulgular

Kategori	Kodlar
Dikkat dağılması	ÖET1, ÖET2, ÖET3, ÖET4, ÖEV2, ÖEV3, ÖEV4, ÖEV5, ÖEV7, ÖET10
Teknolojik araç kullanamama	ÖET1, ÖET4, ÖEV2, ÖEV4, ÖET6
Ders sürelerinin uzun olması	ÖET2, ÖEV3, ÖET1
Yanlış ebeveyn davranışları	ÖET2, ÖET3, ÖEV1, ÖEV5, ÖET1, ÖET8, ÖET9, ÖET10
Geribildirim eksikliği	ÖET1, ÖET2, ÖET4, ÖET7, ÖEV2, ÖEV4, ÖET5, ÖET6
Sınıf disiplini oluşturamama	ÖET2, ÖEV6, ÖET1, ÖEV1, ÖEV2, ÖEV5, ÖEV7, ÖEV10
Eğitimin istikrarsız olması	ÖET10
Özel eğitim öğrencilerinin performans düzeylerinin düşük olması	ÖET8

Tablo 1’de görüldüğü üzere sorunlar teması altında dikkat dağılması, geri bildirim eksikliği, okul disiplini oluşturamamak, yanlış veli davranışları, teknolojik alet kullanamamak, ders süreleri şeklinde altı kategori yer almaktadır. Katılımcıların belirttikleri ilgi çekici görüşlerden bazıları aşağıda yer almıştır:

“Özel eğitim uygulama merkezinde çalışan özel eğitim öğretmeniyim. İki ağır otizmli öğrencim bir tane de ağır düzey gelişim sergileyen öğrencim var. Uzaktan eğitim döneminde

yaşadığımız en önemli sorun öğrencilerin çok ağır düzeyde olmasıydı. Bu öğrenciler uzaktan eğitime uygun değil ama şu da var sağlık sorunlarından dolayı bu süreçte yüz yüze eğitime de uygun değiller. Birçoğunun kalp ve dolaşım sorunu engele eşlik ediyor bu da riski daha çok artırıyor. Aile ile yaptığımız derslerde çocuklarına nasıl davranmaları gerektiğini anlatmaya çalıştık, fakat öğrencilerim aile olmayı kullanmaları ve aile üyelerinin istikrarlı davranışlar sergilememeleri bu eğitimleri çözüm olmak yerine problem davranış oluşturmaya başladı. Daha çok ağlama daha çok bağırma gibi” (ÖET8, problem yanlış ebeveyn davranışları, öğrenci düzeyi)

“Sınıf yönetimi noktasında ses, görüntü, vücut dili, materyaller ve kullanılan öğretim yöntemlerinin her biri önemlidir. Gelelim özel eğitimde bunları nasıl yürüttük? Yürütemedik. Ben ders esnasında sesimi yükseltiyorum ama caydırıcılığı yok çünkü çocuk yakınında olmadığımı biliyor. Tabi ben de evde aile var diye daha temkinli tepkiler veriyorum. Dolayısıyla çocuğun alıştığı sistemden daha yumuşak tepkiler veriyorum ve bu durum öğrenciyi olumsuz yönde cesaretlendiriyor. Örneğin bir etkinlik yaptırıyoruz tuşlara rasgele basıyor bunu bildiğini belirtiyorsun ama çocuk umursamıyor. Çünkü hem yakınında olmadığımı biliyor hem de aileden çekindiğini algılıyor. Bunun dışında sınıf kurallarının ders için geçerli olduğunu belirtiyorum, belirlenen cezaları aile uygulamıyor. Birbiri ile ilişkili bir sürü sorun. Ama en önemli sorun şu yüz yüze eğitim ile birlikte görüyoruz ki öğrenciler üçüncü kişiler ile ilişkileri unutmuşlar. Çünkü evde bu süreçte bütün istek ve ihtiyaçları aile bireyleri tarafından görülmüş ve arkası toplanmış bu durum yabancılara nasıl davranacaklarını unutturmuş ayrıca, öğrenciler davranışlarını başkalarının tolere etmesi gerektiğini düşünüyorlar. Bu durumu öğretmenlere ve stajyere de yansıtıyorlar.” (ÖET10; sınıf disiplini oluşturamama, dikkat dağılması, yanlış veli davranışları)

“Benim oğlum aslında iyi bir öğrenci. Sadece bu dönemde öğretmenimiz ödevlerimizi eve yolluyordu. Karım ve ben ilk etapta ödev ve ödev kontrolü bilmediğimiz için rehabilitasyondan yardım alıyorduk ama bir baktık ki oğlum ödevlerini hiç yapmıyor. Masanın başına oturtamıyoruz, yalnız kaldığında kıyıda köşede harçlığı karşılığı abisine yaptırıyor. Bir de uzaktan eğitim süreci boyunca interneti serbest bıraktık ama kontrol edemediğimiz için sakıncalı sitelere girmeyi öğrenmiş, savaş oyunları ve içeriği hoş olmayan şeyler izliyor.” (ÖEV4, dikkat dağılması, geri bildirim eksikliği, teknolojik alet kullanamama)

“Bir kız çocuğum var 4. Sınıf öğrencisi. Otizm tanısı var, fakat biz çocuğum ile canlı dersi denedik. Baktık olmuyor. Parmak emme davranışı geliştirdi ve dikkat sorunu yaşadığı kendi isteğim ile dilekçe vererek canlı derslerden yararlanmak istemediğini dile getirdim. Çocuğum bu dönemde okuldan ve öğrenme yaşantısından tamamen uzaklaştı. Biz evde kendimiz yardımcı olalım dedik çocuğum kalem tutma şekli değişti. Biz yanlış tutturmuşuz ve bizim çocuklarımızda davranışı değiştirmek çok zordur. Şarkı dinlediği için sallanma davranışı gelişti.” (ÖEV5, yanlış veli davranışı, dikkat dağılması)

Çözüm Önerilerine İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Araştırmanın ikinci sorusu olarak katılımcılara karşılaşılan sorunların çözümü için neler yaptıkları ve bununla ilgili çözüm önerilerini belirlemek amaçlı “ (1) Karşılaştığınız sorunlar karşısında ne tür çözümler ürettiniz? Çözemediğiniz sorunlar oldu mu? Bu sorunları neden çözemediniz?” soruları yöneltilmiştir. Bu iki sorunun kategorileri için ayrı iki tablo oluşturulmuştur. Tablo 2 de karşılaşılan sorunların çözümleri için “çözümler teması” kategorisi oluşturulmuştur.

Tablo 2: Çözümler Temasına İlişkin Bulgular

Kategori	Kod
Ders sürelerinin ayarlanması	ÖET1, ÖET2, ÖET5, ÖEV2, ÖEV3, ÖEV6
Yeni sınıf kuralları oluşturma	ÖET4, ÖEV1, ÖEV2, ÖEV3, ÖEV6, ÖET7, ÖET10
Ebeveyn bilgilendirilmesi ve desteği	ÖET2, ÖET4, ÖET5, ÖET8, ÖET9, ÖEV3

Uzman desteği almak	ÖEV5, ÖET7, ÖET9, ÖEV7
Ev etkinliklerinin arttırılması	ÖEV6
Derse hazırlık sürecinin arttırılması	ÖET5

Tablo 2’de incelendiğinde katılımcı görüşlerinin, bu tema altında ders sürelerinin ayarlanması, yeni kurallar bırakılması, ebeveyn bilgilendirilmesi ve desteği, uzman desteği almak, şeklinde dört kategoriden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların belirttikleri ilgi çekici görüşlerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Öğrencilerimin her birini farklı saatlerde derse alabilmek için idareden izin almak zorunda kaldım. Tabii onlar da aile onayı istediler ve sorun çözülene kadar bir hafta boşa gitti, prosedüre takıldık. Dijital ortamda ders verirken evde mutlaka bir büyüğünün yanında bulunmasını sağlamaya çalıştık. Bu durum derslerin şeffaflığını etkiledi. Hatta bu derslerimden biri kaydedilip beğeni toplamak amaçlı sosyal ortamlarda paylaşılmış. Bu durumu çok sonra fark ettim. Etik olmaması yanında kötü amaçlı kullanılabilirdi. Uzaktan eğitim için önceden yüz yüze yaptığım eğitimlerdeki ön hazırlıklardan daha fazla çalışma yaptım. Güvenli veya güvensiz bütün internet kaynaklarını kullandım” (ÖET5, derse hazırlık sürecinin arttırılması, ders sürelerinin ayarlanması, aile bilgilendirilmesi ve desteği).

“Ders süreleri o kadar uzundu ki bu çocuklar için mecburen ailelerinde onay vermesi ile ders sürelerini kısaltmak zorunda kaldım. Çünkü yüz yüze eğitimde bile bu öğrencilerin dikkatini toplamak çok zordur. Bunu uzaktan eğitim ile yapmak çok daha zor oldu” (ÖET2, ders sürelerinin ayarlanması, aile bilgilendirilmesi ve desteği).

“Derslerin süreleri ve sayıları fazla olduğu için derslerde ve takiplerde sorunlar yaşandı. Biz çevrimiçi etkinlikleri yaptırırken on dakikayı geçemiyoruz. Bir de internet kullanımı alışkanlık oluşturmaması amacı ile fazla zaman geçirmesine izin vermiyorduk, bu durumda canlı derslerin yarım saat olması ve ard arda olması çocukları çok zorladı. Öğretmenimiz bu saatleri bizim için ayarladı. Ev etkinlikleri sayısını arttırdık. Ailece eş anlam zıt anlam oyunları oynadık, bunları videoya çekti ve öğretmenimize gönderdik, böylece Murat’ın katılımını artırdık. Çünkü fotoğraf çekmeyi çok seviyor. Ayrıca öğretmenin uzaktan eğitim süreci için oluşturduğu sınıf kurallarına elimizden geldiği kadar uyduk” (ÖEV6, ders sürelerinin ayarlanması, yeni sınıf kuralları oluşturma).

“Yaşanan sorunlara yönelik olarak politika üretenlere, kurum yöneticilerine, özel eğitim öğretmenlerine ve ebeveynlere sunacağınız öneriler nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcı görüşleri analizi sonucunda “öneriler teması” oluşturulmuştur. Bu temaya ilişkin kategoriler ve kodlar Tablo 3’te görüldüğü gibidir.

Tablo 3: Öneriler Teması İle İlgili Bulgular

Kategori	Alt kategori	Kod
Yönetici	Etkililiklerini arttırma	ÖEV1,ÖEV2,ÖEV3,ÖEV4,ÖEV5,ÖEV6, ÖEV7,ÖET3,ÖET5,ÖET6,ÖET7,ÖET9, ÖET8,ÖET10,
	Sistemin netliğini sağlamak Denetim eksikliğini gidermek	ÖET1,ÖET2 ÖET4
Öğretmen	Ebeveynler ile etkili iletişim	ÖET1,ÖET3,ÖET4,ÖEV1,ÖEV5,ÖET7,ÖET8, ÖET9,ÖET10
	Ön hazırlık Anında dönüt verme	ÖET1 ÖEV1
Ebeveyn	Düzenli takip sağlama	ÖET4,ÖET7,ÖET2,ÖET1,ÖET6
Politika üretenler	Uygun program tasarımı	ÖEV1,ÖEV2,ÖEV3,ÖEV5,ÖEV7,ÖET6,ÖET7, ÖET8,ÖET10,
	Kaynak sağlama Ders sürelerini düzenleme	ÖET3,ÖET1,ÖEV6,ÖET5,ÖET9,ÖEV3,ÖEV7 ÖET4,ÖEV4

Tablo 3'e göre katılımcıların çoğunlukla kamu yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde özel eğitime herhangi bir etkilerinin olmadığını dile getirdikleri görülmektedir. Katılımcıların öğretmenlere olan önerilerinin çoğunluğunun aile ile olan iletişimlerini geliştirmeleri yönünde olduğu görülmektedir. Aynı katılımcıların ebeveynlere olan önerilerinde ise ailelerin dersleri ve ödevleri düzenli takip etmeleri gerektiği temasında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Son olarak katılımcılar politika üretenlere öneri olarak üç alt kategoride yoğunlaşmışlardır. Katılımcıların ilk olarak programın uyumsuz olduğu, daha sonra ise uzaktan eğitimde EBA platformunda diğer sınıflardaki kadar yeterli kaynağın olması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.

“İdarecilerin uzaktan eğitim noktasında çok etkilerinin olduğunu düşünmüyorum. Aslına bakarsanız idare kervan yolda dizilir mantığı ile il Milli Eğitim Müdürlüğü ne dediyse onları yaptılar tabi biz de idareyi tabi olduğumuz için onlar ne dediyse onları yaptık. Bu nedenle yöneticilerin uzaktan eğitim süreçlerini planlamada aktif rol almaları gerekiyor ve yapıcı çözümler üretmeliler” (ÖET3, yönetici etkililiğini arttırma).

“Bütün bilgilendirmeleri bize öğretmenimiz yaptı. Bizden bakanlığın zorunlu olarak yapmamızı istediği çerçeve programa harfiyen uymamızı istediler. Ama bu program konuşamayan bir öğrenci için uygun değil ve bu program değişiklik yapmaya uygun değil. Daha uygun olmalıydı ya da hiç uzaktan eğitime geçilmeyecekti bütün sınıflar sınıf tekrarı gibi bir sonraki seneye devam edecekti. Böylece çocuklar zorlanmayacaktı. Öğretmenimiz çalışmanın her aşamasında bizden fotoğraf istiyordu bu bizde güven problemi oluşturdu, aynı zamanda ev her zaman fotoğraf çekmeye uygun değil. Bu nedenle öğretmenlerin aile ile etkili iletişim kurması yeterli bence” (ÖEV1, uygun program tasarımı, ebeveynler ile etkili iletişim).

“Öğretmenlerin aileye canlı derslerin bir eğitim olduğuna ikna etmeleri gerekiyor. Çünkü aile bu eğitimler esnasında size yardım etmez ise eğitim bir işe yaramıyor. Öğrencinin ebeveynleri sürekli yanında olmalı. Aksi takdirde canlı derste çocuk kontrol edilemez” (ÖET4, ebeveynler ile etkili iletişim, düzenli takip sağlama).

“Öğrenciler için serbest ders atama sisteme çok sonra eklendi. Biz öğrencileri ve dersleri ayırabildik. Bu uygulama daha erken olmalıydı. Uzaktan eğitimde gerekli kaynak desteğini sunamadılar, oysa genel eğitimin bütün dijital kaynakları hazır. Normal öğrenciler gayet verimli ders işlediler. EBA onlara etkili hizmet sundu, fakat özel eğitim için sadece kavram düzeyinde eğitimler hazırlandı. Oysa bizim kavram düzeyinin üstünde performans sergileyen öğrencimiz var. Bu noktada politika üretenlere önemli işler düşüyor. EBA'da özel eğitim öğrencileri için de etkili programlar ve etkinlikler düzenlenmeli” (ÖET8, ebeveynler ile iletişim kurma, uygun program tasarımı).

“Bakanlığa bir eleştirim olacak internetteki siteler okula destek yayınlarını yapabiliyorken, oyunla öğretim yapabilmemizi sağlayabiliyorken, EBA üzerinde sadece beyaz tahta ve ekran kullanma işlevi var. EBA yeterince doküman desteği sunmuyor” (ÖEV6, kaynak sağlama).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Tartışma

Covid-19 pandemisi sürecinde özel eğitim sınıflarında eğitim gören öğrencilerin de eğitimleri uzaktan devam etmiştir. Bunun için de eğitim süreci, ev ortamının düzenlenmesi ve desteklenmesi yolu ile yürütülmeye çalışılmıştır. Tüm bu çalışmalar eğitim öğretimin planlayıcısı olan öğretmenleri ve destekleyicisi olan aileyi önemli ölçüde etkilemiş ve bazı problemlerin yaşanmasına neden olmuştur. Söz konusu araştırmada da özel eğitime gereksinim duyan bireylerin uzaktan eğitim süreçlerinde sınıf yönetimi bağlamında yaşanan sorunların, üretilen çözümlerin ve yapılması gerekenlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan araştırmada ilk elde edilen bulgu ile ebeveynlerin ve öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili kullanamadıkları ya da bu teknolojileri kullanmada yetersiz oldukları ortaya çıkmıştır. Guernsey, Ishmael ve Prescott (2020) ebeveynlerin ve öğretmenlerin aynı teknolojik donanıma sahip olmadıklarının, öğretmenlerin, ailelerin ve özel eğitim gerektiren bireylerin teknoloji kullanma becerilerinin yetersiz olmasının önemli olduğunu dile getirmiştir. Türkiye'nin de içinde yer aldığı 2018 PISA verileri, kurum müdürleri ve öğretmenlerin teknolojik entegrasyona uyum sağlamak için gerekli bilimsel ve teknolojik donanıma sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bu noktada özel eğitim öğretmenleri değil de özel eğitim gerektiren bireylerin ve ailelerin teknolojik yetersizliklerinin uzaktan eğitimi olumsuz düzeyde etkilediği şeklinde yorum yapılabilir.

Araştırma özel eğitim ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin bu bireylerin sabit bir ekrana odaklanamamalarının ve çalışmalara katılmada isteksiz olmalarının uzaktan eğitim esnasında yeterli öğrenme ile desteklenemediklerini ortaya koymuştur. Bu duruma özel eğitime gereksinim duyan bireylerin kendi öğrenmelerini organize edememeleri gerçeği de eklendiğinde odaklanmada yaşanan başarısızlıklar bireylerin hem mevcut öğrenmelerini hem de gelecekteki öğrenmelerini önemli şekilde etkilenmektedir (Burgess & Sievertsen, 2020; Karip, 2020). Araştırmada elde edilen bulgulardan biri olan evde sınıf ve okul disiplinin oluşturulamaması bulgusu özel eğitime gereksinim duyan bireylerin derse olan ilgi ve isteksizliklerini artıracak ve sınıf yönetiminin önemli bir unsuru olan motivasyonun yeterince desteklenmesinin önünde önemli bir engel olacaktır.

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin uzaktan özel eğitim sürecinde ders saatlerinin müfredata uyumu ile ilişkili olan ders sayıları ve ders sürelerinin fazla olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Lvari ve ark. (2020) yaptıkları çalışmada, bu sürece dâhil olan bireylerin uzaktan eğitime katılmak için benzer imkânlarla sahip olmadıklarını, ders sürelerine ve zamanlarına riayet edemediklerini ve odaklanma ve dikkat kaybı yaşadıklarını ve ders sürelerinin uzun olmasının ders içinde problemlere neden olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın benzer bulguları olmak ile birlikte alinyazından farklı olarak özel eğitim öğrencilerinin derslerinin altı saat artarda uzaktan planlanmasının çok fazla olduğunu sınıf yönetiminde önemli bir yere sahip olan motivasyonu ve ilgiyi düşürdüğünü ortaya koymuşlardır.

Araştırma ebeveynler, öğretmenlerin uzaktan eğitimler esnasında özel eğitim bireylerini yeterince takip etmediklerini ve ilgi göstermediklerini belirtirken, öğretmenler de ebeveynlerin geri dönüt noktasında yeterli olmadıklarını, ödevlerin takibi ve ev içi uyarlamaları yeterince yapamadıklarını belirtmişlerdir. Fronapfel ve Demchak (2020) yaptıkları çalışmada pandemi sürecinde ortaya çıkan çevrimiçi uzaktan eğitim esnasında kullanılan 50 adımlık sistemde öğretmenler ve aileler karşılıklı birbirlerini takip etmeleri ve bu takip üzerine konuşmaları istenmiştir ve çalışma sonunda ebeveyn ve öğretmen arasındaki takip, ilgi ve geri bildirim etkili iletişim ile mümkün olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmada sınıf yönetimi noktasında ortaya çıkan bir diğer bulguya göre ise ebeveynler ev ortamında özel eğitim bireyelerine gerekli imkânı sunamamakta ve ilgiyi göstermemektedirler. Bununla bağlantılı olarak ebeveynler öğretmenlerin bu sorunla ilgili kendilerine yeterince liderlik veya danışmanlık yapmadıklarını belirtmişlerdir. Warner-Richter ve Lloyd (2020) erken çocukluk döneminde özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinden nasıl etkilendiklerini tespit etmek için yaptıkları çalışmada ebeveynlerin ev ortamında uzmanlar ile iletişim halinde olmada ve hızlı değişen şartlara ayak uydurmada zorlandıklarını ve aile içinde eğitimlik rolü üstlenmekte başarılı olmadıklarını ortaya koymuşlardır. Araştırmada özel eğitim öğretmenleri gerek ebeveynlerin olumsuz tutumunun gerekse sosyal kültürel yapının iletişim ve paylaşım zincirini engeller nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma ayrıca alanyazından farklı olarak ebeveynlerin uzaktan özel eğitim sürecine gösterdiği ilgisizlik ile birlikte aşırı ilginin de özel eğitime gereksinim duyan bireyler açısından sorun olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin bir

ipucunun özel eğitim bireyine vaktinden önce veya kontrolsüz verilmesi problem davranışlara neden olmaktadır.

Araştırma özel eğitim ebeveynlerinin çocuklarına nasıl yardımcı olmaları gerektiği noktasında bilgi sahibi olmadıklarını ve ev içinde evi idare etme sorumlulukları dışında başka bir sorumluluk almış olmalarını aile bireylerinin üzerinde baskı ve stres nedeni haline geldiğini ortaya koymuştur. Alanyazında bu durumu destekleyen çalışmalar yer almaktadır (Kırmızıgül, 2020; Karip, 2020; Salman, 2020). Başaran ve Aksoy (2020) normal gelişim sergileyen bireyler üzerinde yaptıkları çalışmada Covid-19 sürecinin ebeveynlerin anne-babalık rollerinin şekil değiştirmesine ve bu değişimin içinde sosyal alanların kısıtlı bir şekilde kullanılması ve ailelere baskı yaratan ekonomik yüklerde girdiğinde ailelerin ruhsal durumları olumsuz etkilenmiştir. Bu araştırma özel eğitim ebeveynlerinin de benzer durumlar yaşadıklarını ortaya koyarken özel eğitim öğretmenleri bakanlığın bu süreçte geliştirdiği alternatif programı takip noktasında ailelerin duyarsız kaldığını ifade etmişlerdir. Programı takip etme sınıf yönetiminin en önemli unsurlarından biridir. Ebeveynler ve öğretmenlerin programı takip noktasında ortaya koydukları bulgular bu sonucu desteklemektedir.

Araştırma Covid-19 sürecinden en fazla etkilenen grubun özel eğitim gerektiren bireyler olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada özel eğitim öğretmenleri, her bir bireyin öğrenme şeklinin bireyin özellikleri ile ilişkili olduğunu belirterek özel eğitim bireylerinin her biri için farklı bir uzaktan eğitim tasarlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Gene özel eğitim öğretmenleri özel eğitim bireyleri için dikkat toplama ve dikkatin uzun süre sağlanamaması nedeni ile grupla eğitim noktasında problem davranışlara, sınıf kontrolüne ve sınıf idaresinde sorunlara neden olduğunu ifade etmişlerdir. Bireysel dersler ile bu problemleri kısmen giderebildiklerini ortaya koymuştur. Samaila ve diğerleri (2020) yaptıkları çalışmada özel eğitim gerektiren bireylerin genellikle uzaktan eğitim sürecinin dışında olduklarını ve devam eden öğrencilerin ise sanal ortamda derse adaptasyon sorunu yaşadıklarını dile getirmiştir. Bu süreçte çeşitli problemler ortaya çıktığını ve yüz yüze eğitime geçildiğinde bu problemler ile baş etme noktasında çalışmaların zaman kaybı olacağını ifade etmişlerdir. Bu araştırma, alanyazından farklı olarak uzaktan özel eğitim derslerin bireysel yapılmasının bu sorunların en aza indirgenmesi noktasında faydalı olmasına karşın ön hazırlık sürecinin öğretmenlere ekstra sorumluluk ve iş yükünü bindireceğini göstermiştir.

Araştırmanın çarpıcı bir başka sonucu da özel eğitim öğretmenlerinin canlı dersler esnasında ortaya çıkan problemlere müdahale etmede yetersiz kalmalarıdır. Alanyazında bu konuyu destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Kayhan ve Uğurlu (2018) kaynaştırma eğitimi öğretmenlerinin engelli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda sınıf yönetiminin ve unsurlarının kontrolünün çok zor olduğunu, materyal kullanımı, zamanın verimli kullanımı ve sınıf içinde iletişim zincirini kesintisiz sürdürme konusunda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada ise sınıf yönetimi, materyal geliştirme ve uyarılma yapma konusunda benzer sorunlar ile karşılaşmıştır. Araştırma, canlı dersler esnasında özel eğitim gerektiren bireye yardımcı olacak bir uzmana ya da yardımcıya gereksinim duyulduğu ve bu yardımcının da çoğunlukla anneler ve kardeşler olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın önemli sonuçlarından bir diğeri de özel eğitime gereksinim duyan bireylerin uzaktan özel eğitim süresince bilgisayar ve internet ile olan bağılıklarının artmasıdır. Şenol ve Can Yaşar (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlere ve ebeveynlere göre uzaktan eğitim sürecinde yaşanan zorlukların arasında özel eğitim bireylerinin isteksizlikleri, sürekli oyun oynamak istemeleri ve bilgisayarı başka işlemler için kullanmak istemeleri yer almıştır. Alanyazın araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmanın son ve en önemli bulgularından biri öğretmenlerin çoğunlukla uzaktan özel eğitim sürecinde MEB'in kullanıma sunduğu platformlarda özel eğitim için kullanılacak içeriklerin eksikliği veya yetersizliğidir. MEB'in (2018) 2023 eğitim vizyonu raporunda içerik ve uyarlamalar

ana başlığı altında dijital ortamda sunulacak eğitim içeriklerinin düzenleme ve revizyona imkân verecek şekilde düzenlenmesi ibaresi yer almaktadır. Bu ibareye göre MEB'in öğretmenlere yazılım ve kodlama eğitimleri vermesi ve bu yazılım eğitimlerinin gerekli durumlarda kullanılabilir ve paylaşılabılır hale getirilmesi oldukça önemlidir. Bu bağlamda araştırma bulgusu özel eğitim öğretmenlerinin dijital ortamda kullanacakları içerikleri kendilerinin oluşturması ve uyarlama noktasında gerekli teknik donanımlara sahip olmalarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak alanyazından farklı olarak bu araştırmada uzaktan özel eğitim sürecinde yaşanan sorunlar ile sorunlara yönelik çözüm önerileri sınıf yönetimi bağlamında incelenmiştir. Yapılan araştırma sonunda uzaktan eğitimler esnasında özel eğitim bireylerinin dikkat problemleri yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca uzaktan özel eğitim sınıf yönetimi sürecinde teknolojik alt yapı yetersizliği ve teknoloji kullanımı noktasında yaşanan sıkıntılar, derslerdeki konu yoğunluğu ve sürelerinin fazlalığı, ödevlerin takibi ve anında geri bildirim sağlanamaması, ebeveynlerin aşırı ilgi veya ilgisizliği ev ortamında okul ve sınıf disiplinin oluşturulamaması, derslere olan ilgisizlik, bilgisayar bağımlılığı, aile ile kurulacak iletişim ağının önemi, gerekli kaynak desteğinin sunulamaması gibi sorunlar da yaşamaktadırlar. Hem öğretmenlerin hem de ebeveynlerin uzaktan özel eğitim sürecinde çözüm odaklı değil de sorun odaklı düşünüp davranmaktadırlar. Öğretmenler ve ebeveynler çoğunlukla sorunları irdelerken sorunların çözümüne ilişkin adımların atılmasında ve gerekli planlamaların yapılması noktasında etkisiz kalmaktadırlar.

Araştırmanın bir diğer basamağı olan tavsiyeler noktasında ise oldukça ilginç bir veri elde edildiği düşünülmektedir. Özel eğitim öğretmenleri önerilerini sıralarken kurum yönetimini müdahale noktasında etkisiz görmüş ve bütün sorumluluğun eğitim üzerine politika üretenlerin sorumluluğu olarak görmüş ve o noktayı eleştirmişlerdir. Bu eleştiriler, yetkin kaynakların olmayışı, süreç organize edilirken özel eğitimin geç ve tutarsız kararlar ile düzene sokulmaya çalışılması, ders saatlerinin uzunluğu ve müfredattaki derslerin sayısının uzaktan eğitim için fazla oluşu önemli eleştirilerdir. Aileler ise öneriler noktasında kurum yönetimini ve politika üretenleri etkisiz görmüş ve bütün sorumluluğu özel eğitim öğretmenlerine yüklemişlerdir. Bu noktadaki eleştirileri ise öğretmenlerin geri bildirim eksikliği, ev ortamındaki öğrenmeye rehberlik edememeleri, gerekli kaynakları öğrencilere sanal ortamda sunamamaları olarak vurgulanmaktadır. Özel eğitim noktasında hem ebeveynler hem de özel eğitim öğretmenleri kurum müdürlerini etkisiz olduklarını iddia etmişlerdir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma gönüllü on özel eğitim öğretmeni ve yedi ebeveynin görüşleri ile gerçekleştirilmiştir. Covid-19 pandemisi nedeni ile hem özel eğitim öğretmenleri hem de ebeveynleri sağlık gerekçesi ile araştırmaya katılmak istememişlerdir. Ayrıca ebeveynler çocuklarının toplumda afişe olması ve görünür olmasından endişe duyduklarından araştırmaya endişe ile yaklaşmışlardır. Tüm bu gerekçeler ile ilişkili olarak araştırmanın katılımcı sayısının az olması araştırmanın önemli bir sınırlılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sınırlılığın ortadan kaldırılması için aile ve sosyal çalışmacılar ebeveynlere yönelik olarak toplumsal kabulü arttıracak etkinlikler düzenlemelidir. Bu etkinliklerde özellikle özel eğitim bireylerinin normal birey oldukları ve iş alanında ne kadar yer aldıklarını vurgulayan çalışmalara değinilmelidir.

Araştırma nitel yöntemler kullanılarak yapılan bir çalışma olup araştırma konusu ile ilgili bir ölçeğin bulunmaması çalışmanın belirli bir yaşam bölgesi veya il ile sınırlı kalmasını sağlamaktadır. Bu da çalışmanın genellenebilirliğini, olumsuz etkileyebilme olasılığı söz konusudur. Bu bakımdan geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçeğin geliştirilmesi ve bu ölçek aracılığı ile daha fazla bölgeye veya kişiye ulaşılması çalışmanın genellenebilirliği açısından oldukça önemlidir.

Araştırma verileri Elazığ ilinde görev yapan ilköğretim ve ortaokul kademesindeki özel eğitim öğretmenlerinden ve özel eğitim öğrencilerinin ebeveynlerinden toplanmıştır. Araştırma

verileri ülke genelinde toplanarak araştırmanın sınırlarının genişletilememesi önemli bir sınırlılıktır. Bunun yanında özel eğitim sınıfları ve öğrencileri bulunan üçüncü kademe ve özel eğitim okulları gibi diğer kademeler de de araştırma yapılamaması bir başka sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öneriler

Çalışmada da özel eğitim öğretmenlerinin uzaktan eğitim esnasında sınıf yönetimi noktasında yaşadıkları sorunların tespiti, uzaktan eğitim esnasında ortaya çıkabilecek aksaklıkların tespiti normal gelişim sergileyen bireylere oranla daha fazla bireyselleştirme ve planlama gerektiren özel eğitim öğrencilerin dijital platformlarda sunulan ve sunulacak olan eğitimin kalitesini arttıracığı düşünülmektedir. Bu noktada uzaktan özel eğitimin kalitesinin artırmak için yapılacak bilimsel çalışmalar alana önemli bilgiler sunacaktır.

Yapılan araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenleri ve özel eğitime gereksinim duyan bireylerin velilerinin sorun odaklı olduklarını ve çözüm odaklı olmadıklarını ortaya koymuştur. Yapılacak başka bir çalışma çözümlerin ve çözüm üretmedeki alternatiflerin alanyazına sunulması noktasında önemi büyük olacaktır.

Yapılan araştırma, uzaktan özel eğitimin sürecinde yaşanan sorunların sınıf yönetimi bağlamında ele alan nadir çalışmalardandır. Araştırma kapsamında sadece öğretmenler ile ebeveynlerin görüşleri alınmıştır. Ancak özel eğitimde sınıf ortamının yönetilmesinde politika üretenler ve yöneticilere de bazı sorumluluklar düşmektedir. Yani özel eğitim zincirinin önemli halkaları arasında politika üretenler ve yöneticiler de yer almaktadır. Bu nedenle çalışmaya politika üretenler ile yöneticilerin de katılması ve sınıf yönetimi bağlamında görüşlerinin alınması, uzaktan yürütülen özel eğitime yönelik farkındalığın artırılması açısından önemlidir.

Araştırmada ebeveynler uzaktan özel eğitim sürecinde ortaya çıkan davranış problemlerine müdahale edememektedir. Bu nedenle üniversitelerde ya da MEB'e bağlı kurumlarda bu sorunun çözümü için ailelere yönelik problem davranışın tanımı, nedenleri ile problem davranışlarla baş etmeye yönelik eğitimler verilebilir. Bu eğitimler yolu ile ev ortamında sunulacak eğitim çalışmalarına ailenin nasıl öncülük edebileceği noktasında yardım sunulacaktır.

Araştırma sonucunda politika üretenlerin benzer durumlarda kullanacakları eğitim planları ve alternatif yöntemler ile geliştirilebilecek eğitim materyalleri üretmeli ve bu üretimin düzenli dokümanlara dönüştüren bakanlık bünyesinde özel bir müdahale birimi oluşturulmalıdır.

Öğretmen adaylarının yetiştirilmesi noktasında eğitim fakültelerinde verilen özel eğitim ile ilgili derslerde teknoloji kullanımı ve uzaktan eğitimde özel eğitimde sınıfların yönetimi ile ilgili konular ele alınmalıdır. Hizmetteki öğretmenlere de özel eğitimde sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

Uzaktan özel eğitimin etkililiğinin sağlanması için en önemli nokta özel eğitim bireylerinin eğitimlere düzenli katılmalarıdır. Bu bakımdan uzaktan özel eğitimde sınıf yönetiminin önemli unsurlarından ebeveynler ve ev ortamlarıdır. Ev ortamlarının sınıf ortamı olarak kullanılması için rehberlik servisi, özel eğitim öğretmeni, branş öğretmenleri ve gerekli durumlarda kurum yöneticileri ile birlikte veli görüşmeleri düzenlenmeli ve velilere gerekli bilgilendirmeler yapılarak evde sınıf ortamının oluşturulması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Ak, A., Oral, B. & Topuz, V. (2018). Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu uzaktan öğretim sürecinin değerlendirilmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 2(1), 71-80.

Akın, U. & Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (51), 353-370

Aküzüm, C. & Özdemir-Gültekin, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12), 88-107

başaran, m., & aksoy, a. b., (2020). anne-babaların korona-virüs (covid-19) salgını sürecinde aile yaşantılarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13,(71), 668-678

Birinci, G., Kılıçer, K., Ünlüer, S. & Kabakçı, I. (2009). Eğitim teknolojisi alanında yapılan durum çalışması araştırmalarının yöntemsel değerlendirilmesi. *III. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.*

Burgess, S., & Sievertsen, H. H. (2020). *Schools, skills, and learning: The impact of COVID-19 on education*. Retrieved 12 Ağustos 2020, from VOX CEPR Policy Portal website: <https://voxeu.org/article/impact-covid-19-education>.

Can, E., & Arslan, B. (2018). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterliklerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi* 10(18), 195-219.

Cavkaytar, A. (2000). Zihin engellilerin eğitim amaçları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 115-121.

Chmiliar, I. (2010). Multiple-case designs. Ed. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe, *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583).

Çetin, Ş., Ercan., T. (2020). Otizime sahip ergen öğrencilerinin uzaktan eğitim deneyimlerinin ebeveyn aracılığı ile incelenmesi. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(5), 75-97.

Diken, İ. (2010). İlk öğretimde kaynaştırma, Ed. H. İ. Diken, *Kaynaştırma Eğitimine Giriş* (2-18). Ankara: Pegem Akademi.

Ersoy, A. F., & Kaya, E. (2008). Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersi öğretim programına ilişkin yaklaşımları. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 12-17.

Fronapfel, B. H., & Demchak, M. (2020). School's Out for COVID-19: 50 Ways BCBA Trainees in Special Education Settings Can Accrue Independent Fieldwork Experience Hours During the Pandemic. *Behavior Analysis in Practice*, 13(2), 312-320. <https://doi.org/10.1007/s40617-020-00434-x>

Gömlüksiz, M, N. (2007). Yeni ilköğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 27(1), 69-82.

Guernsey, L., Ishmael, K., Prescott, S. (2020). Online learning in the wake of COVID-19 tips and resources for PreK-12 with equity in mind. Erişim tarihi 21 Ağustos 2020, <https://www.newamerica.org/education-policy/edcentral/online-learning-wake-covid-19/>

Güçlü, N. (2011). *Sınıf Yönetimi* (12. Baskı). E. L. Küçükahmet. Ankara: Pegem Akademi.

Güzel-Özmen, E. R. (2012). Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin okuma hizinin artırılmasında sağaltım paketlerinden etkili olanın belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-54.

İmamoğlu, H. V., & Çalışkan, E. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilköğretimine dair öğretmen görüşleri: Sinop İli örneği, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.

Kalaç, M.Ö., Telli, G., & Eronal, Y. (2020). Covid-19 mücadelesi kapsamında uzaktan eğitim sürecinde engelli öğrencilerin durumu sorunlar ve çözüm önerileri. Manisa: *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi Müdürlüğü*.

Karaca, S., & Doğan, U. (2014). Suriyeli göçmenlerin sorunları çalıştay sonuç raporu. *Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi*.

Kargin, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci, *Özel Eğitim Dergisi*, 8 (1), 1-17.

Karip.E, (2020). Pandemi döneminde özel eğitim gereksinimi olan engelli öğrenciler ve uzaktan eğitim, *5th International Congress on Social Sciences, Taras Shevchenko University, Ukraine*.

Kaya, N. G. (2020). Pandemi döneminde özel eğitim gereksinimi olan engelli öğrenciler ve uzaktan eğitim, *5th International Congress on Social Sciences, Taras Shevchenko University, Ukraine*.

Kayhan, N. (2016). *Birlikte öğretim yaklaşımlarından bir öğretim yapan bir gözlemci modelinin kaynaştırma ortamlarındaki sınıf öğretmenlerinin etkili öğretim becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kayhan, N., & Işıkdöğün - Uğurlu, N., (2018). sınıf öğretmenlerinin özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitsel değerlendirme sürecine yönelik görüşlerin incelenmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(29), 1308–1916

Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.

Lıvarı, N., Sharma, S., & Ventä-Olkkonen, L. (2020). Digital transformation of everyday life—How COVID-19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care? *International Journal of Information Management*, 102183. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102183>

Miles, M, B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2006). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/05/2006_0531-2.htm

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018) 2023 Milli Eğitim Bakanlığı eğitim vizyonu, <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2019). 2019-2020 eğitim istatistikleri. http://rega.basbakanlik.gov.tr/2019/05/2019_0531-2.htm

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2020). <http://covid19.meb.gov.tr/covid19.html?cat=yasal-duzenleme>

Murawski, W. W., & Swanson, H. L. (2001). A meta analysis of co-teaching research: Where are the data? *Remedial and Special Education*, 22(5), 258-267.

OECD (2020). A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020, <https://oecdutoday.com/coronavirus-education-digital-tools-for-learning/>

Özen, F., & Hendekçi, E. A. (2016). Türkiye’de eğitim denetimi alanında 2005–2015 yılları arasında yayımlanan makale ve tezlerin betimsel analizi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 619-650.

Özmen, E. R. (2012). *Zihinsel engellilerde öğretmenlik uygulaması: Öğrencilikten öğretmenliğe geçiş süreci*, Ed. Özmen, E.R., (84-126). Ankara: Pegem Akademi.

Patton, M.Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (2. b., s. 65-84). Ankara: Pegem Akademi.

PISA-2018, PISA-2018 Türkiye ön raporu, Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi10. http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/03105347_PISA_2018_Turkiye_On_Raporu.pdf

Ritter, J. T., Hancock, D. R. (2007). Exploring the relationship between certification experience levels, and classroom management of classroom teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23(7), 1206–1216.

Rosas, C., West, M. (2009). Teachers beliefs about classroom management: Pre-service and inservice teachers' beliefs about classroom management. *International Journal of Applied Educational Studies*, 5(1), 54-61.

Salend, S. J. (2008). *Creating inclusive classrooms: Effective and reflective practices*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Samaila, D., Ayanjoke, K. M., Mailafia, İ., & Emeka-Joshua, C. (2020) Impact of Covid-19 Pandemic on People with Disabilities and its Implications on Special Education Practice in Nigeria. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 5(6), 2456-2165

Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Şenol, F.B., & Can Yaşar, M., (2020). Covid-19 Pandemisi sürecinde öğretmen ve ebeveyn gözünden "özel eğitim". *Milli Eğitim Dergisi*, 49-1(439-458), DOI: 10.37669/milliegitim.787808.

Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018) Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Elementary Education Online*, 17(2), 1116-1134.

Turnbull, A., Turnbull, R. & Wehmeyer, M. L. (2007). *Exceptional lives: Special education in today's schools*. New Jersey: Prentice Hall.

UNESCO (2020a). UNESCO's support: Educational response to COVID-19, <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/consequences>

Warner-Richter, M., & Lloyd, C. M., (2020) Considerations for Building Post-COVID Early Care and Education Systems that Serve Children with Disabilities. *Child Trends*. 22(8), 176- 193.

Wather, M. L., & Thomas, M., (1997). *Exceptional lives: Special education in today's schools*. New Jersey: Prentice Hall

WHO (2020). WHO coronavirus disease (COVID-19) dashboard. <https://covid19.who.int/>.

Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. b., 64-72). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods* (3th edition). California: Sage Publications.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction:

Due to the pandemic that has affected the world, the special education courses carried out on digital platforms have brought along some problems in the education of individuals who need special education, who learn differently and difficult than their peers with normal development. The research aimed to examine the problems experienced in classroom management in special education, which is rarely mentioned in the field of educational administration, and the solution proposals for these problems.

Method:

The research was carried out with a qualitative research design to gather more comprehensive information and conduct an in-depth analysis. The participants were determined by purposeful sampling and were formed from the teachers working in the private education

institutions affiliated to the Elazığ Provincial Directorate of National Education in the 2020-2021 academic year and the parents of the students who benefited from this training. Participation in the research was based on volunteerism. For this reason, the study group of the research consists of 10 teachers and seven parents.

The research data were collected with a semi-structured interview form. The semi-structured interview form was designed by the researchers after reviewing the literature. The research questions were shaped in a specific question form, taking into account the problem situation, the boundaries of which were determined by the theoretical framework. The prepared interview questions were sent to two field experts and took their final form. Apart from the sample group, this form was piloted by two teachers and two parents, and it was determined that there was no problem with its intelligibility and implementation.

Data were made meaningful by using descriptive analysis. For this purpose, the steps of documenting the interviews, creating the coding key, coding the interview data into the coding key, comparing the coding key, and defining and interpreting the findings were followed. First, the interviews with parents and teachers were converted into written documents. In the research, the coding key was prepared by two researchers, and finally, it was finalized by coming together. The two researchers independently marked the interviews with the coding key. $\text{Consensus}/(\text{Consensus}+\text{Disagreement})\times 100$ formula was used for comparison and reliability. The reliability rate in the study was calculated as 91%.

In the study, the findings, opinions, and frequencies are given in the form of a table. The findings were interpreted by taking into account the most frequently cited views, and direct quotations were made from the views of teachers and parents. Code names were used in direct quotations from all opinions. The data obtained as a result of the analysis were placed under the sub-categories and main categories in the coding list. Finally, the frequencies and percentages of all expressions falling under the sub-categories and main categories were determined and given in the form of a table to increase the reliability of the research, direct quotations were made from the participants participating in the research. For this, the participants were first coded. The remarkable ones among the participants' opinions were presented by staying true to their essence.

Discussion, Conclusion, and Recommendations:

At the end of the research, it has been revealed that there are some problems and inadequacies in the attention of special education students, in the technological infrastructure, in class times, in providing feedback, in the creation of classroom disciplines, and in communication while the teachers are managing the distance special education classrooms. To solve these problems, it was seen that teachers adjusted the number and duration of distance lessons according to special education students, created new rules for distance classes, gave more information to parents, and provided expert support. In addition, for the effective management of distance special education classes, it is necessary to increase the competencies of the administrators, eliminate the deficiencies in course supervision and to provide resources. It is also important that teachers make communication with the family more effective and give importance to the pre-lesson preparation process in terms of the communication dimension of classroom management. Parents, who are important stakeholders of special education, should also follow the student regularly and be in contact with the teacher in order to contribute to classroom management.

Among the important suggestions of the research, it was concluded that special education students, who require more individualization and planning compared to individuals with normal development, will increase the quality of education offered and be offered on digital platforms. It would be beneficial to make detailed pre-training plans during the extended training. The

research revealed that teachers and parents are problem-oriented and not solution-oriented. Another study in which solution proposals are discussed will make an important contribution to the field. In this study, it is among the results that families are inadequate about problem behaviors. For this reason, in order to solve this problem in universities or institutions affiliated with the Ministry of National Education, training can be given to families on the definition of problem behavior, its causes, and coping with problem behaviors. As a result of the research, training plans that policymakers will use in similar situations and training materials that can be developed with alternative methods should be produced and a special intervention unit should be established within the ministry that transforms this production into regular documents.